

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2006/98

Karar Sayısı : 2006/75

Karar Günü : 29.6.2006

R.G. Tarih-Sayı :07.11.2006-26339

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 2. Vergi Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 27.10.1999 günlü, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 198. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, “69 uncu madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yapılan kontrol ve denetlemeler sonucunda hiç alınmadığı veya noksan alındığı belirlenen gümrük vergileri ile işlemleri daha sonra yapılmak üzere teslim edilen eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin, yükümlüye tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde ödenmesi zorunludur” biçimindeki birinci paragrafının, Anayasa'nın 2., 10. ve 36. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I- OLAY

TIR karnesi sahibince ödenmesi gereken, ancak tahsili mümkün olamayan gümrük vergi ve resimlerinin, “TIR Karneleri Himayesinde Uluslararası Eşya Taşınmasına Dair Gümrük Sözleşmesi” gereğince kefil kuruluş olarak Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden tahsili için düzenlenen ödeme emrinin iptaline ilişkin davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

27.10.1999 günlü, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 198. maddesinin (1) numaralı fıkrasının itiraz konusu birinci paragrafı şöyledir:

“MADDE 198.- 1. 69 uncu madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yapılan kontrol ve denetlemeler sonucunda hiç alınmadığı veya noksan alındığı belirlenen gümrük vergileri ile işlemleri daha sonra yapılmak üzere teslim edilen eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin, yükümlüye tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde ödenmesi zorunludur.”

B- İlgili Sözleşme Kuralları

244 sayılı Yasa'nın 3. ve 5. maddelerine göre, 16.1.1985 günlü, 85/8993 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan “TIR Karneleri Himayesinde Uluslararası Eşya Taşınmasına Dair Gümrük Sözleşmesi”nin ilgili görülen 8. maddesinin (1) ve (7) numaralı fıkraları ile 11. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkraları şöyledir:

“MADDE 8- 1. TIR işlemleri ile ilgili olarak bir yolsuzluğun tesbit edildiği ülkedeki gümrük kanunlarına ve yönetmeliklerine göre ödenmesi gereken ithal veya ihraç vergi ve

resimleri ile bunlara ilişkin gecikme faizlerini kefil kuruluş öder. Kuruluş, yukarıda zikredilen şahıslardan tahsil edilecek paraların ödenmesinden, bu şahıslarla müştereken ve müteselsilen mesuldür.”

“7. Bu maddenin birinci ve ikinci paragraflarında anılan tutarların ödenmesi gerekli hale geldiğinde, yetkili makamlar, mümkün olduğu ölçüde, kefil kuruluşdan ödeme isteğinde bulunmadan önce doğrudan doğruya sorumlu kişi veya kişilere başvururlar.”

“**MADDE 11-** 2. 8 inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında sözü edilen para tutarlarının ödenmesi talebi, karnenin ibra edilmediği, şartlı ibra edildiği veya ibra belgesinin usulsüz veya hile yolu ile temin edilmiş olduğu, kefil kuruluşu bildirildikten itibaren en az üç ay sonra ve en geç iki yıl içinde bu kuruluşu yapılır. Bununla beraber, yukarıda belirtilen iki yıllık süre içinde dava konusu yapılmış olan hallerde ödeme talebi, mahkeme kararının kabili infaz haline geldiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılır.”

“3. Kefil kuruluş bu ödemeleri, ödeme talebi tarihinden itibaren üç ay içinde yapar. Ödeme talebinin yapıldığı tarihten itibaren iki yıl içinde söz konusu taşıma işlemi ile ilgili olarak herhangi bir yolsuzluk yapılmadığı Gümrük makamlarını tatmin edecek şekilde ispat edildiği takdirde, ödenen paralar kuruluşu iade edilir.”

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince yapılan ilk inceleme toplantısında, başvuru kararı ve ekleri, ilk inceleme raporu, itiraz konusu ve ilgili görülen kurallar ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa'nın 152. ve 294 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları ise, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

Bakılmakta olan davada, TIR karnesiyle Türkiye'ye girişi yapılan, ancak çıkışı yapılmayan malların gümrük kontrolleri sırasında tespit edilen gümrük vergi ve resimlerinin, vergi borcunun asıl yükümlüsü olan TIR karnesi sahibinden tahsil edilememesi sonucunda, 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kurulu'na Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'a dayanılarak 16.1.1985 günlü, 85/8993 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan ve 31.3.1985 günlü, 18711 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan “TIR Karneleri Himayesinde Uluslararası Eşya Taşınmasına Dair Gümrük Sözleşmesi” (TIR Sözleşmesi) hükümlerine dayanılarak, “müştereken ve müteselsilen” sorumlu kefil sıfatıyla Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ne (TOBB) başvurulmuş ve Kuruluş adına 6183 sayılı Yasa hükümlerine göre ödeme emri düzenlenmiştir. İşlemin, TIR karnesinden değil, teslim tesellüm (boşaltma) tutanağında sahtecilikten kaynaklandığı, bu konuda gümrük memurlarının da sorumluluklarının bulunduğu

ve bu konudaki davanın sürdüğü, bu nedenlerle de TOBB'nin sorumluluğuna gidilemeyeceği, bir sorumluluk yüklenmesi durumunda ise Gümrük Kanunu'nunda belirtilen sürelerin değil TIR Sözleşmesinde belirtilen sürelerin uygulanması gerektiği ileri sürülerek TOBB adına, 6183 sayılı Yasa hükümlerine göre düzenlenen ödeme emrinin iptali istemiyle dava açılmıştır.

Türkiye'de kefil kuruluş olma ve TIR karnelerini verme yetkisi 3.5.1985 günlü, 85/9449 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile TOBB'ye tanınmıştır. TOBB'nin, kefil kuruluş sıfatıyla vergi ödeme yükümlülüğü, TIR Sözleşmesi hükümlerinden doğmaktadır.

İtiraz konusu kuralla, yapılan kontrol ve denetlemeler sonucunda hiç alınmadığı veya noksan alındığı belirlenen gümrük vergileri ile işlemleri daha sonra yapılmak üzere teslim edilen eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin, yükümlüye tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde ödenmesi zorunluluğu getirilmiştir.

TIR Sözleşmesi'nin 8. maddesinde sözü edilen para tutarlarının ödenmesi talebinin, kefil kuruluş sıfatıyla davacı kuruluşa bildirilmesinde, aynı Sözleşme'nin 11. maddesinde belirtilen bildirim ve ödemeye ilişkin özel süreler uygulanacağından, 4458 sayılı Yasa'nın 198. maddesinin (1) numaralı fıkrasının itiraz konusu birinci paragrafı, davada uygulanacak kural değildir.

Bu nedenlerle, başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

Şevket APALAK bu görüşe katılmamıştır.

V- SONUÇ

27.10.1999 günlü, 4458 sayılı “Gümrük Kanunu”nun 198. maddesinin (1) numaralı fıkrasının “69 uncu madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yapılan kontrol ve denetlemeler sonucunda hiç alınmadığı veya noksan alındığı belirlenen gümrük vergileri ile işlemleri daha sonra yapılmak üzere teslim edilen eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin, yükümlüye tebliğ edildiği tarihten itibaren on gün içinde ödenmesi zorunludur” biçimindeki birinci paragrafının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu paragrafa ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, Şevket APALAK'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 29.6.2006 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Tülay TUĞCU	Haşim KILIÇ	Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Mustafa YILDIRIM

Üye

Cafer ŞAT

Üye

A. Necmi ÖZLER

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Şevket APALAK

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

AZLIK OYU

İtiraza konu yasal kural 27.10.1999 günlü ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu içinde yer almaktadır. Uygulanacak anayasal kural irdelenmesine etken olan uluslararası sözleşme ise 1985 tarihli dir. Anılan sözleşme yasa niteliğinde olsa da, daha sonra yürürlüğe giren itiraza konu Yasa maddesinin önceki sözleşmenin geçerliliğini etkilediği açıktır.

Öte yandan, Gümrük Kanunu kimi maddelerinde uluslararası sözleşme kurallarından söz edilirken, itiraza konu kuralda bir değini yer almamıştır.

Belirtilen durum yanında; “kefil” veya “asıl” vergi yükümlülükleri konusunda, yerli veya yabancı ayrımı yapılmaksızın aynı kuralın öngörülmesinde yatan amaç ve istenç gözönünde tutulmalıdır. Kamu alacağının öncesi ve sonrasında, yükümlülerin sıfat ve kimlikleri yönünden bir ayrıma Anayasa'nın eşitlik kuralı ile vergi ödevine ilişkin ilkeleri engeldir.

Öte yandan, adil yargılanma hakkı ile ilgili uluslararası sözleşme kuralları gözetildiğinde, dava açma süresiyle de ilinti kurulabilecek ve o süreyi etkileyebilecek olan itiraza konu kuralın, hak arama özgürlüğünün yansıdığı yargılama usulü yasaları kapsamında yer buluşu, itiraza konu kuralın kararda ele alınan sözleşmeyle karşılaştırılması yoluna gidilmemesinin ayrı gerekçesi olmalıdır.

Esas Sayısı : 2006/98
Karar Sayısı : 2006/75

Bu bakımdan, 1985 tarihli sözleşmenin, Anayasa'da düzenlenen “vergi ödevi” kapsamındaki vergiye ilişkin ödeme süreleri, kamu alacağının kesinleşmesi ve kamu gücü kullanılarak ödettirilmesi aşamaları yönünden, sözleşmeden çok sonra yürürlüğe giren, itiraza konu kuralı ortadan kaldırmadığı, böylelikle uygulanacak yasal metnin varolduğu gerekçesiyle karara karşıyım.

Üye

Şevket APALAK